

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-87>

УДК 657:658.6:620.9

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗІ СПОЖИВАЧАМИ НА ЕНЕРГЕТИЧНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

ORGANIZATION OF ACCOUNTING OF CONSUMERS WITH CONSUMERS AT THE ENERGY ENTERPRISE

Мазур Наталія Анатоліївна

доктор економічних наук, професор,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4670-6805>

Mazur Nataliya

Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University

На сьогодні надзвичайно актуальною проблемою державного рівня є розв'язання енергетичної кризи, регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, порядку купівлі та розрахунків за електричну енергію, вироблену на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії. Тому основним завданням даного дослідження є аналіз організаційно-методичних засад організації обліку розрахунків зі споживачами на енергетичних підприємствах України. Проаналізовано та систематизовано особливості нормативно-правового регулювання обліку розрахунків зі споживачами електроенергії, виробленої приватним підприємством «зеленої» енергетики, здійснено аналіз стану та динаміки розрахунків у розрізі рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями». Окреслено напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління розрахунками зі споживачами на приватному підприємстві «зеленої» енергетики.

Ключові слова: розрахунки зі споживачами, дебітори, «зелений» тариф, організація обліку, «зелена» енергетика, дебіторська заборгованість, електропостачальник.

На сегодняшний день чрезвычайно актуальной проблемой государственного уровня является разрешение энергетического кризиса, регулирование в сферах энергетики и коммунальных услуг, порядка покупки и расчетов за электрическую энергию, произведенную на объектах электроэнергетики из альтернативных источников энергии. Поэтому основная задача исследования – анализ организационно-методических основ организации учета расчетов с потребителями на энергетических предприятиях Украины. Проанализированы и систематизированы особенности нормативно-правового регулирования учета расчетов с потребителями электроэнергии, произведенной частным предприятием «зеленой» энергетики, проведен анализ расчетов в разрезе счета 361. Обозначены направления совершенствования учетно-аналитического обеспечения управления расчетами с потребителями на частном предприятии «зеленой» энергетики.

Ключевые слова: расчеты с потребителями, дебиторы, «зеленый» тариф, организация учета, «зеленая» энергетика, дебиторская задолженность, электропоставщик.

Today, an extremely urgent problem at the state level is the resolution of the energy crisis, regulation in the fields of energy and utilities, the order of purchase and payment for electricity produced at electricity facilities from alternative energy sources. Therefore, the main task of this study is to analyze the organizational and methodological foundations of the organization of accounting settlements with consumers at energy companies in Ukraine. The tasks set in the work are solved with the help of a set of general scientific and specific research methods. The systematic approach allowed identifying and properly taking into account the significant accounting and analytical aspects of settlement operations with debtors of the enterprise. Historical and logical methods are used in the study of methods of organization of primary, analytical and synthetic accounting of calculations with roommates. Using the method of balance generalization, the relationship and consistency of the indicators of the calculation discipline are established. Methods of analysis, synthesis, deduction and induction were used to perform certain tasks. The peculiarities of normative-legal regulation of accounting of settlements with consumers of electricity produced by a private enterprise of «green» energy, the state and dynamics of settlements in the context of account 361 «Settlements with domestic buyers» are analyzed and systematized. The directions of improvement of accounting and analytical support of management of settlements with consumers at the private enterprise of «green» power are outlined. The regulator approved a model contract for the supply of electricity to consumers and a standard contract for the supply of electricity to consumers on the terms of universal service. But they are not sustainable – the consumer can agree

with the electricity supplier the terms of such contracts and change them. Therefore, we propose to the researched PE «Mayak» when concluding a contract for the supply of electricity to the consumer to take into account the peculiarities of payments for previous periods, the state of settlement discipline, terms of settlements on receivables, etc.

Keywords: settlements with consumers, debtors, «green» tariff, organization of accounting, «green» energy, receivables, electricity supplier.

Постановка проблеми. Соціально відповідальний бізнес, розуміючи важливість збереження довкілля та поліпшення його стану, прагне всіляко мінімізувати шкідливість впливу своєї діяльності на навколишнє середовище.

Тисячі компаній в усьому світі встановили цілі з досягнення вуглецевої нейтральності: запроваджують заходи з енергоефективності, закупають електроенергію з відновлюваних джерел або виробляють її самостійно, відмовляються від використання викопного палива, електрифікують виробничі процеси й транспорт.

Саме заходи з енергоефективності та електрифікації надзвичайно важливі для зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище. Однак постає питання: з яких ресурсів буде вироблена електрична енергія? Передбачається, що в Україні до 2050 року частка електроенергії в структурі споживання енергоресурсів промисловістю становитиме 50% порівняно з майже 25% у 2019 році. На фоні росту заборгованості виплат за «Зеленим тарифом», та ретроспективним зниженням тарифу для промислових ВДЕ, у 2020 році темпи розвитку відновлювальної енергетики зазнали великий провал, в тому числі і темпи розбудови приватних СЕС. Тим не менше, станом на 01.01.2021 р. було побудовано 117 МВт об'єктів малої гідроенергетики [1].

Здійснюючи реалізацію своєї продукції (електроенергії), енергетичне підприємство, як правило, надає кредит своїм покупцям. Якби продукція завжди продавалася за готівку, надходження грошових коштів було б постійним, але обмеженим. При продажу в кредит активізується реалізація товарів, робіт, послуг, але грошові надходження за рахунками відкладаються на час погашення дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість містить у собі всі вимоги підприємства до інших юридичних чи фізичних осіб щодо грошей, товарів чи послуг. Це заборгованість перед підприємством за відвантажені, але не оплачені товари, надані послуги та з інших операцій. Така різноманітність господарських відносин та розрахункових операцій з дебіторами зумовлює необхідність відповідного облікового супроводу та його організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і методичним питанням організації обліку і контролю розрахунків з дебіторами присвячена значна кількість досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний вклад у розвиток методології обліку дебіторської заборгованості вклали В.В. Сопко, В.М. Жук, М.Ф. Огійчук, Ф.Ф. Бутинець, В.О. Шевчук та інші. Досліджувалися методологія обліку розрахункових операцій, методика оцінки дебіторської заборгованості, облікова політика щодо дебіторської заборгованості, організація договірних відносин та можливості погашення заборгованості з використанням фінансових інструментів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні надзвичайно актуальною проблемою державного рівня є розв'язання енергетичної кризи, регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, порядку купівлі та розрахунків за електричну енергію, вироблену на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії. В зв'язку з цим обрана тема дослідження є актуальною та важливою в умовах сьогодення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій з удосконалення організаційно-методичних засад організації обліку і контролю розрахунків з дебіторами енергетичного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для організації обліку розрахунків з дебіторами важливим методичним прийомом є визначення контрагента дебітором. Згідно П(С)БО 10 [2] контрагент визнається дебітором після здійснення господарської операції, внаслідок якої утворилася дебіторська заборгованість. На нашу думку, для організації бухгалтерського обліку розрахункових операцій необхідно класифікувати контрагента як дебітора заздалегідь, до укладення угоди або під час цих дій. Особливо це важливо для підготовки змісту контракту, для узгодження не лише змісту договору та форм розрахунків, а визначення штрафних санкцій в разі порушення умов виконання угоди, виплати неустойки, способів примусового стягнення боргу дебітора, вибору можливих економічних шляхів ліквідації сумнівних боргів.

Ці дії тісно пов'язані з організацією укладення договорів. Такі процедури включають в себе вибір контрагента, створення клієнтської бази, аналіз платоспроможності потенційних клієнтів, оцінка ризиків в разі можливості появи недобросовісних покупців та замовників, вибір шляхів та способів доставки товарів та страхування ризиків, вивчення можливостей здійснення попередньої оплати, податкове супроводження реалізації товарів та послуг.

Приватне підприємство «Маяк» діє на підставі ліцензії на постачання електричної енергії споживачу від 24.07.2018 року згідно постанови НКРЕКП № 762 відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії» [3] та Правил роздрібного ринку електричної енергії і укладає договір про постачання електричної енергії споживачу. Договір є публічним договором приєднання, який встановлює порядок та умови постачання електричної енергії як товарної продукції споживачу постачальником електричної енергії та укладається сторонами, з урахуванням статей 633, 634, 641, 642 Цивільного кодексу України, шляхом приєднання Споживача до умов цього договору [4].

Результати проведеного аналізу дають змогу зробити висновок, що заборгованість дебіторів перед ПП «Маяк» за 2018–2020 роки змінювалась більш-менш рівномірно, при цьому деякі споживачі (покупці) погасили повністю або зменшили суми своєї заборгованості (зокрема, ДП Енергоринок, Сібекс та ТОВ «Птахокомбінат»), а інші – навпаки, збільшили суми дебіторської заборгованості

за досліджуваний період (ДП «Гарантований покупець» – найбільше за останній рік, ПАТ «НЕК «Укренерго», ТОВ «Генеруюча компанія Енергоперспектива», ТОВ «Поділля метал» та ФОП Рибак О.С.). В цілому за період з початку 2018 року і до кінця 2020 року дебіторська заборгованість у розрізі субрахунку 361 зростає з 1194054 до 4543789 тис. грн. або у 3,8 рази, що є дуже суттєвим збільшенням і негативно впливає на фінансово-господарський стан досліджуваного енергетичного підприємства.

На кінець 2020 року ситуація кардинально змінилася, а саме: половину заборгованості припадало на ДП «Гарантований покупець», по 12% – на ФОП Рибак О.С., Трофименко С.О. та ТОВ «Генеруюча компанія Енергоперспектива» – рис. 1 [4].

Дану ситуацію можна пояснити тим, що впродовж 2020 року заборгованість ДП «Гарантований покупець» перед ПП «Маяк» зростає у 6,1 рази, що аж ніяк не залежало від приватного підприємства, оскільки це державний замовник.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПП за період 2018–2020 рр. зріс на 2,3%, або на 170,4 тис. грн, а собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) збільшилась на 17,6%, або на 810,4 тис. грн. Ці та інші фактори спричинили зниження розміру валового прибутку ПП на 640 тис. грн (з 2872,2 тис. грн у 2018 році до 2232,2 тис. грн у 2020 році), або на 23,3 в.п. Чистий прибуток ПП «Маяк» зменшився за останні три роки на 36,4% (або на 295,8 тис. грн), що досить

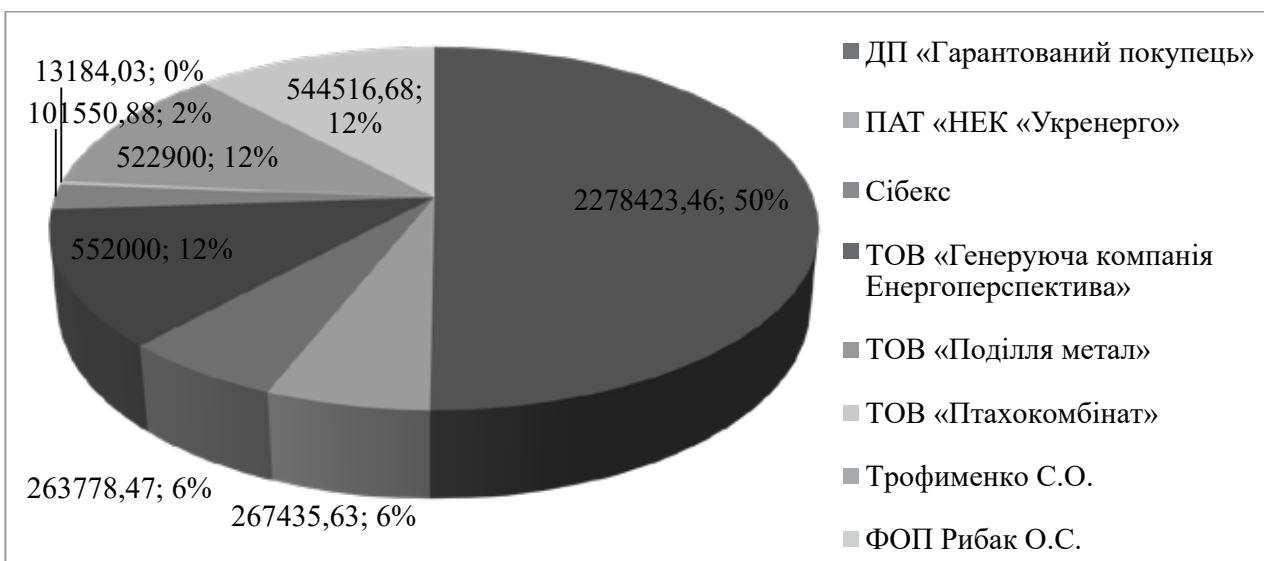

Рис. 1. Структура розрахунків ПП «Маяк» з вітчизняними покупцями станом на кінець 2020 року, % (тис. грн)

Джерело: сформовано автором за даними ПП «Маяк»

Таблиця 1

Обсяги та структура доходів від реалізації послуг ПП «Маяк» за 2020 рік

Види діяльності	Дт 36 Кт 70	Структура доходів, %	Дт 70 Кт 64	Дт 70 Кт 79
Зелений тариф	3639869,77	39,72	606644,95	3033224,82
Зелений тариф Рихта	610420,74	6,66	101736,79	508683,95
Оренда	1324800	14,46	220800	1104000
Основна діяльність	3589468,02	39,17	598244,69	2991223,33
Разом	9164558,53	100,00	1527426,43	7637132,1

Джерело: сформовано автором за даними ПП «Маяк»

показово засвідчує зниження ефективності та результативності діяльності підприємства [4].

Як свідчать дані табл. 1, за 2020 рік загальна сума доходів від реалізації послуг енергетичного підприємства ПП «Маяк» склала 9164558,5 тис. грн., з яких 1527426,4 тис. грн склали податкові зобов'язання з ПДВ і 7637132,1 тис. грн. – дохід ПП, що був списаний на фінансовий результат.

При цьому варто зауважити, що майже 46% доходів ПП «Маяк» було сформовано (отримано) за рахунок зеленого тарифу та 40% – від основної діяльності, ще 14,5% надійшло від оренди.

«Зелений» тариф – це державна програма, яка стимулює розвиток відновлювальних джерел енергії. Держава зобов'язується купувати згенеровану електроенергію у власників відновлювальних джерел енергії за фіксованою сумою. Розмір «зеленого» тарифу прив'язаний до єрвоалюти. Щоквартально оновлюється згідно курсу. Надлишок згенерованої електроенергії в обов'язковому порядку купується як у домогосподарств, так і у бізнесі.

За законодавством України «зелений» тариф для домашніх електростанцій розрахований до 2030 року:

– 0,16 євроцентів / 1кВт·год – з 01.01.2020 по 31.12.2024;

– 0,14 євроцентів / 1кВт·год – з 01.01.2025 по 31.12.2029.

Домогосподарствам доходи за «зеленим» тарифом сплачує облэнерго, в особі так званих «Постачальників універсальних послуг», а бізнесу – ДП «Гарантований покупець» [5–7].

Розрахункові взаємовідносини між ПП «Маяк» і покупцями виникають у процесі господарської діяльності підприємства і цим відносинам, як правило, повинне передувати укладання договору про постачання електричної енергії споживачу.

Для того, щоб окреслити основні напрями удосконалення організації обліку розрахунків з покупцями, наведемо основні права спо-

живачів (покупців) згідно нормативних документів, якими керується у своїй діяльності ПП «Маяк». Так, споживач має право:

1) купувати електричну енергію для власного споживання;

2) змінювати електропостачальника на умовах, визначених Законом та правилами роздрібного ринку;

3) отримувати електричну енергію належної якості згідно з умовами договору та стандартами якості електричної енергії;

4) на компенсацію, що застосовується у разі недотримання показників якості послуг електропостачання;

5) на відшкодування збитків, завданих внаслідок невиконання його контрагентами умов договорів, укладених на ринку електричної енергії;

6) на недискримінаційний доступ до системи передачі, систем розподілу на підставі договорів з оператором системи передачі, оператором системи розподілу відповідно до вимог кодексу системи передачі, кодексу систем розподілу;

7) на доступ до інформації щодо діяльності на ринку електричної енергії у порядку та обсягах, визначених правилами ринку та іншими нормативно-правовими актами, що регулюють функціонування ринку електричної енергії;

8) подавати відповідному електропостачальнику, оператору системи розподілу звернення, скарги та претензії, зокрема щодо якості електропостачання, щодо надання послуг з постачання електричної енергії та отримувати в установленому законодавством порядку вмотивовані відповіді або повідомлення про заходи щодо усунення електропостачальником причин скарги;

9) отримувати від відповідного електропостачальника інформацію, передбачену законодавством та умовами договору постачання електричної енергії споживачу;

10) отримувати від відповідного електропостачальника повідомлення про його наміри внести зміни до будь-яких умов договору

постачання електричної енергії споживачу не пізніше ніж за 20 днів до внесення та у разі незгоди із запропонованими змінами розірвати договір з електропостачальником у визначеному договором порядку [4].

Таким чином, ПП «Маяк» як електропостачальник має у чіткій та прозорий спосіб інформувати своїх споживачів:

- 1) про вартість та умови надання послуг;
- 2) про методи оплати, які не повинні допускати дискримінації між споживачами. Системи попередньої оплати мають бути справедливими та адекватно відображати прогнозне споживання;
- 3) про право споживачів безоплатно обирати і змінювати електропостачальника;
- 4) про зміну будь-яких умов договору постачання електричної енергії споживачу не пізніше ніж за 20 днів до їх застосування з урахуванням інформації про право споживача розірвати договір.

Електропостачальник, зокрема й ПП «Маяк», зобов'язаний повідомляти споживачів в порядку, встановленому законом, про будь-яке збільшення ціни і про їхнє право припинити дію договору, якщо вони не приймають нові умови.

Діяльність суб'єктів господарювання у сфері електроенергетики регламентує Закон № 2019-VIII [3]. Згідно з ним учасники ринку електроенергії провадять діяльність на одному з декількох ринків електроенергії на договірних засадах. Компанія-електропостачальник (зокрема й ПП «Маяк») розділяє види діяльності на розподіл (у т.ч. експлуатацію електромереж) і на її постачання. Відповідно, споживач укладає два окремих договори:

- 1) про надання послуг із розподілу енергії – з оператором системи розподілу;
- 2) про постачання електроенергії – з обраним постачальником (для середніх і великих споживачів – суб'єктів господарювання) або з постачальником універсальних послуг (для населення чи малих споживачів – суб'єктів господарювання).

Водночас юридична особа-споживач теоретично може самостійно обрати компанію, яка постачатиме йому електроенергію на підставі відповідного договору.

Регулятор затвердив примірний договір постачання електричної енергії споживачам, типовий договір постачання електричної енергії споживачу на умовах надання універсальної послуги й типовий договір постачання електричної енергії споживачу постачальником «останньої надії». Їх наведено в додатках до Правил № 312, та сталими вони не є – споживач може узгоджувати з постачальником

електроенергії умови таких договорів і змінювати їх [8]. Зокрема, й щодо оплати – передплата – це фактично плановий платіж.

Якщо договір передбачає передоплату електроенергії в розмірі вартості заявленого обсягу споживання на відповідний період, то остаточний розрахунок споживачі за електроенергію здійснюють після закінчення місяця на підставі виставленого постачальником електроенергії рахунку. Для складання такого рахунку послугуються даними про фактичне споживання електроенергії, визначеними за показниками приладів обліку й зафіксованими в належно оформленому акті.

Отже, пропонуємо досліджуваному ПП «Маяк» при укладанні договору постачання електричної енергії споживачу враховувати особливості розрахунків за попередні періоди, стан розрахункової дисципліни, строки розрахунків за дебіторською заборгованістю тощо.

Суттєвий вплив на організацію розрахунків з дебіторами має організація обліку її погашення та ліквідації. За нормальних умов господарювання ці питання так гостро не стоять. З метою забезпечення стабільності фінансових надходжень від погашення визначеної дебіторської заборгованості доцільним є проведення певних організаційних процедур та використання фінансових інструментів. До таких організаційних процедур відносяться:

- передбачення у контрактах умов виконання зобов'язань, форс-мажорних обставин відстрочки платежів, штрафних санкцій, можливості пролонгації тривалості договору;
- визначення можливості оформлення комерційного кредиту шляхом складання простого чи переказного векселя з виплатою відсотків;
- переуступка заборгованості кредиторю;
- ведення претензійної справи з розглядом у суді;
- укладання форвардних, форфейтингових контрактів тощо [9].

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження організації обліку і контролю дебіторської заборгованості в системі управління енергетичним підприємством підкреслимо необхідність внутрішнього забезпечення регулюючими та узагальнюючими документами. Деталізацію вимог щодо підготовки інформації про управління дебіторською заборгованістю на підприємстві рекомендуємо забезпечити створенням внутрішнього стандарту управлінського обліку дебіторської заборгованості, бюджетного регламенту, бюджету дебіторської заборгованості на рік і місяць, платіжного календаря.

Регулятор затвердив примірний договір постачання електричної енергії споживачам і типовий договір постачання електричної енергії споживачу на умовах надання універсальної послуги. Та сталими вони не є – споживач може узгоджувати з постачальником електроенергії умови таких договорів і змі-

нювати їх. Тому пропонуємо досліджуваному ПП «Маяк» при укладанні договору постачання електричної енергії споживачу врахувати особливості розрахунків за попередні періоди, стан розрахункової дисципліни, строки розрахунків за дебіторською заборгованістю тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. «Зелена» енергетика: як бізнес стає екологічним. *Економічна правда*. 17 травня 2021 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/ekonomika-bez-vykydiv/2021/05/17/673870/>
2. Дебіторська заборгованість : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10, затв. Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Про ринок електричної енергії : Закон України № 2019-VIII від 13.04.2017 р., чинний, ост. ред. від 13.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
4. Приватне підприємство «Маяк» : офіційний сайт. URL: <https://mayak.wpp.km.ua/>
5. Про затвердження нормативно-правових актів, що регулюють діяльність гарантованого покупця та купівлі електричної енергії за «зеленим» тарифом та за аукціонною ціною : Постанова НКРЕКП № 641 від 26.04.2019 р., чинна, пот. ред. від 01.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641874-19#Text>
6. Про затвердження Порядку встановлення, перегляду та припинення дії «зеленого» тарифу на електричну енергію для суб'єктів господарської діяльності, споживачів електричної енергії, у тому числі енергетичних кооперативів, та приватних домогосподарств, генеруючі установки яких виробляють електричну енергію з альтернативних джерел енергії : Постанова НКРЕКП №1817 від 30.08.2019 р., чинна, ост. ред. від 04.02.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1817874-19#Text>
7. Гарантований покупець: державне підприємство. Офіц. сайт. URL: https://www.gpee.com.ua/about_us
8. Порядок розрахунків на роздрібному ринку електричної енергії та порядок оплати за електричну енергію. URL: <https://zakarpatzbut.energy/>
9. Дроздова О.Г., Пащенко І.В. Проблеми обліку дебіторської заборгованості в Україні та шляхи їх вирішення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. № 5. С. 94–98.

REFERENCES:

1. «Zelena» enerhetyka: yak biznes staie ekolohichnym [«Green» energy: how business becomes environmentally friendly]. *Ekonomichna pravda*. 17 travnia 2021 r. Available at: <https://www.epravda.com.ua/projects/ekonomika-bez-vykydiv/2021/05/17/673870/> (in Ukrainian)
2. Debtorska zaborhovanist: Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 10, zatv. Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 08.10.1999 r. № 237. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (in Ukrainian)
3. Pro rynek elektrychnoi enerhii: Zakon Ukrainy № 2019-VIII vid 13.04.2017 r., chynnyi, ost. red. vid 13.11.2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text> (in Ukrainian)
4. Pryvatne pidpriemstvo «Maiak»: ofitsiyni sait [Private enterprise «Mayak»: official site]. Available at: <https://mayak.wpp.km.ua/>
5. Pro zatverdzhennia normatyvno-pravovykh aktiv, shcho rehuliuut diialnist harantovanoho pokuptsia ta kupivli elektrychnoi enerhii za «zelenym» taryfom ta za auktsionnoi tsinoiu: Postanova NKREKP № 641 vid 26.04.2019 r., chynna, pot. red. vid 01.04.2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641874-19#Text> (in Ukrainian)
6. Pro zatverdzhennia Poriadku vstanovlennia, perehliadu ta prypynennia dii «zelenoho» taryfu na elektrychnu enerhiu dlia sub'iektiv hospodarskoi diialnosti, spozhyvachiv elektrychnoi enerhii, u tomu chysli enerhetychnykh kooperatyviv, ta pryvatnykh domohospodarstv, heneruiuchi ustanovky yakykh vyrobliaiut elektrychnu enerhiu z alternatyvnykh dzherel enerhii: Postanova NKREKP № 1817 vid 30.08.2019 r., chynna, ost. red. vid 04.02.2021 r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1817874-19#Text> (in Ukrainian)
7. Harantovanyi pokupets: derzhavne pidpriemstvo. Ofits. sait [Guaranteed buyer: state-owned enterprise. Official site]. Available at: https://www.gpee.com.ua/about_us
8. Poriadok rozrakhunkiv na rozdribnomu rynku elektrychnoi enerhii ta poriadok oplaty za elektrychnu enerhiu. Available at: <https://zakarpatzbut.energy/> (in Ukrainian)
9. Drozdova O.H., Pashchenko I.V. (2018) Problemy obliku debtorskoi zaborhovanosti v Ukraini ta shliakhy yikh vyrishennia [Problems of accounting for receivables in Ukraine and ways to solve them]. *Ekonomichni visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, 5, 94–98.